

mi Christiane, hoc nimis arduum esse: respondeo, cheu! nondum intelligis, quam enormis offensa Divinae Bonitatis sit peccatum, nondum poenitentia tua est seria, ac sincera. &c. &c.

11. *Epitaphium.* Finio, & jam non amplius minor afferere sanctos Patres, quod plurima pars Christianorum sit aeternum interitura, cum tamen paucissimi sine Sacramentis decedant: Videlicet, quia sunt peccata plurima, & rarissima poenitentia, &c. &c.

Dominica infra Octavam Nativitatis
Domini Nostri Jesu Christi.

CONCEPTUS I.

Annus moriturus sicut Confessionem generalem ante mortem.

Confitebatur Dominus. LUC. 2.

EXORDIUM.

Annus agrotat proximis mori.

1. **D**um cathedram conscendo, ecce vocor ad agrotum moriturum: morbus lethalis est, nec facile ager ultra medium noctis vitam protrahet. Quis agrotat? annus millesimus septingentesimus trigentesimus: hodie ultimam diem agit, & paulo post anno sequenti locum cedit. Bene tamen dispositus est, & cupit Confessionem facere. Cui volupe est, me comiterur ad agrotum, mihi perinde est, debeat annus moriturus publice confiteri, nec debeat puncta, quae quilibet sibi annotare poterit.

Confessionem facit.

2. *Proposito.* Mi bone ager, ad extremam deventum es, laboras morbo phisico, & caduco incurabili, itas praeforibus aeternitatis, utique amies expiare conscientiam? Ita Domine. Die ergo, qua delicta animam angunt? Paucis: indignitunculam interdum habui, modicum juravi, praeterea nihil: Itane? praeterea nihil? compendiosa Contestio est: debemus profundius scrutari latebras, & ut nihil inexplum renataret, percurramus Decalogum: &c. cito ad rem.

3. *Confirmatio.* Primum praecipuum sic habet: *Ego sum Dominus Deus tuus: non habebit Deus alieni coram me.* Circa &c. Ea mi ager, Dominus Deus zelotes est sui honoris, & ante omnia factum, integrumque cupit sibi cultum, & Religionem mille titulis sibi debitam; neque solum transfugiantur hoc praecipuum idololatras, ac imbeciles, qui idola erigunt, aut unum ex attributis Dei impugnant, sed etiam Christiani, qui minus honorifice de Deo, & sanctissima ejus lege sentiunt: Dicerent, mi anne, an nunquam fidei mysteria cuiuslibet scituatione penetrare, aut omnino in du-

bium vocare volueris? audio de te, quod in popinis, cantharis saepe in frivolas ejusmodi voces eruperis: Non est Deus, non est animamortalis: non est infernus; hoc tantum blaterant popae, ut terribulenta faciant. Miser! non potest stramineum tuum caput capere vel unius stolculi genesim, & putas te penetraturum arcanissima fidei mysteria? Praeterea animadverti in te in adversis grandem erga Deum diffidentiam, in morbis, in capitis, ut dentium doloribus adhibuisti cantiones suspectas, rhythmos aut characteres obscuros, cyngarorum, aut agyrtarum commenta: quid hoc rei? Mulier Chananza in sua afflictione non ad Deum Accaron, sed ad Christum confugit. Dic, mi anne ager, nonne in his reus es? Ita, mi Domine, reus sum.

Praecipuum secundum.

4. Pergamus ad alterum praecipuum: *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum.* En mi ager, Divinus Legislator per hoc praecipuum sanctissimum suo nomini consilium cupit, quod saepe ad res vanas, & inutilis absque ulla necessitate adhibuit turpissime inonoratur; ideo alio in loco monet Deus: *si sermo vesber est, non non.* An putas, te hac ex parte innocentem? quaso, unde ergo tam inominosa jurandi assuetudo? nihil te affirmare posse existimas, nisi ejusmodi jurandi formulas addideris: Per meam fidem, per meam animam, quam vere Deus est, diabolus me rapiat &c. quid dicam de inhonoratione Sacramentorum? quaso, qua causa subest, quod infantes tam difficulte addiscant, quot sint Sacramenta? nempe conspiciuntur, & perplexi sunt: domi audiunt esse mille, in cathedra audiunt esse septem. Dic, mi anne ager, nonne hoc etiam puncto te reum esse fatens? Ita Domine, fateor, reus sum. Uterius.

Praecipuum tertium.

5. *Memento, ut diem Sabbathi sanctifices.* En, mi ager, concessit Dominus Deus homini ad sua negotia septem dies, centum & sexaginta octo horas, ex his suo honori reservavit horas non ultra viginti quatuor: verum cheu! octo septimana vix una hora bene consecratur Deo. Nonne verum est, cum alterum jamjam signum ad res Divinas campana sonat, plerumque adhuc stertebes in plumis, tum vix cruce signatus, & necdum bene abstergo ex oculis somno in templum reptasti: hic quanta irreverentia, & curio, quasi omnis fabula huc fuerit dilata! cum paulo prolixior erat concio, aut officium Divinum, statim murrurare, aut dormire coeolestas, cum tamen novem aut decem horas, uno consilio in popinis protracta, haud tibi fuerit fastidiosa. Domi, prohi! quantum temporis sacrae dici per labores non necessarios lussurebaris! vidi te festa luce carpente, & curus componere, falces acere, batum radere, balneare, iniquum mittere, equos ungulari, frumenta in urbem vehere, molere, veredarium agere, & quod

ferme fuissent oblitus, bibere. Bone Deus! utique non erit prohibitum bibere? Non est prohibitum; verum debuit sacratoribus Beatz Virginis, & Apostolorum in seram usque noctem, & ad dentem usque crapulam computationes protrahere, id vere Christianum non est: quid mirum, quod Dominus Deus incipiat offuscari, quod blasphemans, *sellemitas tu vestra adhibet anima mea; (Ista 1.)* quia Divina majestas nunquam fere potulantis, quam diebus sacris offenditur, & inonoratur. Dic, mi anne ager, nonne hac ex parte reum etiam te nosti? Ita, Domine, reum me novi. Pergamus.

Praecipuum quartum.

6. *Honora Patrem tuum, & Matrem tuam.*

Tria prima praecipua sunt ad Deum, cetera septem ad proximum; ubi Deus ante omnia honoribus genitorum prospicere voluit. Colendi sunt Parentes, nec coluntur sine mercede; addit enim expresse Divinus Legislator: *Ubi si huncus super terram.* Dic, mi anne ager, cur tam lucris es super terram? cur medio flore emores? ah! meo, ne huius praecipuo nulla in re feceris satis. Quid enim mi? quoties a parentibus, a superioribus missus ad concionem, ad cathedram, sub lato supercilio, distortis labiis ibas, quo volupe erat? quoties errorum admonitus, hac vel illa societate interdictis petulantibus verbis, oggannibus? in ventum est ad minas, ad verbera, tu non legnior manum recusaturs erigebas. Quid? contra parentem? Ita est. O maledicta manus! manus S. Xaverii, S. Regis Stephani, S. Olvaldi incurrupte perseverant post mortem; at manus, quae contra parentem erigitur, digna est, ut illo momento, velut manus Jeroboami, arefat, computretat. Praeterea edicte, quam curam tuorum liberorum habuisti? vagantur illi in comitis, in gurgulis, in conventibus, stertunt, onantur, & integra die, ac ultra e domo emanantes, nescio ubi morantur, & nihil tibi cura est? quaso, si potius, si vitulum vesperino pastore in stabulum non redeant, quid agis? in quatenus oibis partes indagato, quid agis? ergo porcum, ergo vitulum magis curas, quam filium, quam filiam biduo aut triduo e domo absentem? sollicitior fuit hac ex parte Jacobus Patriarcha, qui Josephum filium ad fratres in campum ablegans iulterat: *Relinquit tibi, quid agatur.* (Gen. 37.) Nonne, mi anne ager, hac ex parte accusas incuriam tuam? Ita est, Domine, accuso. Jam ad quintum praecipuum.

Praecipuum quintum.

7. *Non occides.* Hic innocentem te credes, mi ager, & inimicitias, rancores, injurias, vindictas cupiditates nulli tibi conscientia detores: sed missis istis, scias velim duplicem esse vitam, quae occidi possit, corporalem & spiri-

tualem: prima illa occiditur gladio, altera scantalo: audi quid S. Gregorius (in *Pastoralis p. 3. c. 5.*): *Noli existimare te homicidam non esse, quando fratris tui malum persuaderis.* Nunquam ais mala persuasi? respondeo, distinguo: Voces, concedo: exemplo, nego. Quid tu illa vis vendi haxias, quid in Divinis innocencia? in potu intemperantia, in verbis proccatis, in actionibus impudentia, quid aliud post te tras here poterant apud aspicientes, quam morum depravationem? Et ut cetera taceam, quae causae salubres, quod nonnunquam puri, pulcherrae, in quibus primaria adhuc innocentia vigeret: prohi dote! causa est; quia conjuges in rebus conjugalius incauti sunt, aut liberos jam doli, ad malitiae capaces in uno cubiculo, arctissimoloco locent. Nonne, mi anne ager, hoc extendendo innocens non es? Non sum, Domine, ex animo me accuso: &c. Progrediamur ad praecipuum sextum.

Praecipuum sextum.

8. *Non Machaberis.* Abist a me, mi anne ager, ut in hac materia te doceam potius, quam dolocam: ipsemet consule oculos tuos, interroga manus, conscientiam, corporis ornamtu, imaginationes, verborum impudicantiam. Solum unius, aut alterius mentionem faciam: audio de te, quod verba, & cantiones, in Veneris hara natus, frequenter usurpaveris: audio de te, quod suspectam familiaritatem, dia tibi cogitavi, superioribus non detexeris: audio de te, quod noctu surgere, in plateis vagari, cum amato aut amavia prolixo colloqui solitus feres: audio de te, quod in choreis, quae sunt accipia diaboli, immoderate versant amaveris: in ejusmodi conventiculis perpetratur delinde exflagitia, quae postea facillimo pudore in Confessionibus diu colantur, & mille malis contemquantur. O damnata proclama assuetudo! an vero ego nemo juvenum, nemo peccillarum ad matrum monium aspiciare valet, nisi cui sacrilegia impudentia prius praesulit? Dic, mi anne ager, nonne omnis tua lascivia ab hujusmodi choreis, & conventiculis ortum traxit? Ita est, Domine, ex animo accuso me, &c. Praecipuum septimum.

Praecipuum septimum.

9. *Non furum facies.* Regius Propheta, mihi qualitates describit hominis, qui accedat in montem Domini, aut stare possit in loco sancto ejus, expresse requirit, ut sit *huncens manus ab mundo corde, de munditudo cordis, primum locuti sumus, in die, manne ager, in a contradictione rei aliena, & manibus innocens sis.* Inaccusatus, inquis. Quomodo ergo libus, charitativus, aletis vacare potes? Res ista peculium exigit, & hoc saluberrimum nequeat, illicitis procuratur, depunatur obvia quaque, venduntur vestimenta, libri, litterae, & quid-

& quidquid in manus incurrit. Præterea hæc lege venit fuit non tantum attractiones rei alienæ, sed quævis documenta proximo in rebus suis irrogata, aut irroganda: an putas a furto excusabile esse, si pecora in alienos agros, prata, aut semina agas, idque dolose, & post multam etiam admonitionem? an putas a furto excusabile esse, si uxoris, & liberorum patrimonium lufas, aut profixa computatione bligiaris? an putas excusabile esse, si in stabulis, & horreis stramine plenis cum flamma luce absque lucerna circumcurfites, & periculum facias tuæ, & vicina domus incendium excitandi? hæc damnosa sunt, & in ruinam proximi vergunt. Dic, mi, anne æger, an reum te hac ex parte profiteris? Ita, Domine, profiteor, reus sum: &c. Octavum.

Præceptum octavum & reliqua.

10. *Non loqueris contra proximum tuum falsam testimonium.* Nunquam, inquis, falsum quidquam contra proximum locutus sum: quid tum? consequenter, ais, nunquam detraxi. Erras, & vehementer erras: duplex dicitur res Serpentum genus, aliud mordendo, aliud tantum lambendo intoxicat: quid interest, quod proximi fimum falso non ardotas, interim arcanos, & tibi foli cognitos illius errores passim propales? proximum jus habet ad famam, quamdiu error illius est occultus. Dic, si de te sciretur occultum scelus, nonne tristitia tibi cederet, si proclamaretur? sine dubio: ergo quid tibi non vis fieri, alteri ne fieri? &c. Mi anne æger, duo ultima præcepta, videlicet novum, & decimum nil secato & septimo superaddunt, præterquam quod Dominus Deus etiam cogitationes specialiter interdicitas velit. Ex antecedentibus igitur satis conjecturare possum, cogitationes lascivias, impudicas, furtivas, temerarias, vindictivas, aliisque tibi fuisse innumeratas. Nonne vera sunt ista? Ita Domine, sunt verissima: &c. &c.

11. *Epilogus.* Quid ergo factu opus est? Percipe: ante omnia necesse est, ut humilli cum abiectione reatum tuum agnoscas: prohi quam male nos mentes, septimanas, dies, ac horas inpendisti! vix una totius anni hora est, quam serio ad Dei gloriam consecrasti. Veniam igitur roga ostendam Numen, detestare ex amore Dei purissimum noxas toto anno admittis, & spera Deum tibi propitium fore. Denique opus est, ut & salutarem poenitentiam fideliter exquiras: Et quam illam? Volo ut pro salutaris poenitentia successori tuo, hoc est, anno sequenti finaliter zelosam exhortationem facias. Admones, hortare, estimula illum, ut errores a te admittos compensare, & mentes, hebdomades, dies, horas omnes ad Dei gloriam fideliter usurpare sineat. Hoc fac, & deinde proficere, proficere ex hoc mundo in æternum non amplius redire: proficere felicitate in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.

Dominica infra octavam Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi.

C O N C E P T U S I I.

Annus demoriens testamentum condit suæque debita compenlari postulat.

Erât Joseph, & Maria Mater Jesu mtrantes de his, que dicitantur, & venerunt illi Simon. Luca 2.

E X O R D I U M.

Annus demoriens sua bona nobis hereditanda relinquat.

IN cathedra hodie apparo non tantum condonator, sed (ut statim muneris mei partes infinuem) tanquam Testamentarius. Cujus ergo defuncti testamentum exequar? Percipite paucis, Auditores! præsens annus, paullo post emoriturus, inter supremos vite agones vos ultimo salutari, invocatque quatenis testibus, quos in recitato themate nominavi, videlicet Jesu, Maria, Josepho & Simone, vos omnium bonorum suorum ex æsse heredes veritatis. Quatenis, quæ bona habuerit? nimirum ea, quæ caltus recepit, uti nobilissimum tempus, & præcipue quætera anni tempora, nempe tempus verum, tempus æstivum, tempus autumnale, & hyemale, utique plurimis bonis, floribus, frumento, vino, oleo, aliisque divitiis opulenta. Vultis adhuc hereditatem? annuitis, ut video. Proinde ante omnia unum aliquid monitos velim: quid illud? Nimirum heredem obligari ad præstanda debita testatoris, juxta vulgatum legem (*cap. ult. de sepult.*): *Heredi tenetur exonerare conscientiam defunctorum.* Quoniam igitur annus emoriens per suas negligentias, ac noxas, in infantia, in adolescentia, in virilitate, & in senectute admittis, grandia contraxit apud Deum debita: ideo serio admonere vos, ut ea fideliter, ac mature expungatis: Fideliter quidem, quia doctissimus Suarez (*T. 4. n. 3. p. d. 48. sect. 8. n. 18. & seq.*) cum numerola auctorum appendice tenet, quod opera, & restitutiones, a testatoribus præscripta, si fiænt ab heredibus, omnibus profint delinctis ad eorum & penis liberationem. Mature autem; quia diuturna dilatio legatorum, ac debitorum, vel imprudentiam, vel ingratitudein arguit heredum: *Stultus est debitor*, ait S. Gregorius, (*Flor. Dilect. V. debitum*) *qui gaudens pecuniâ accipit, & tempus, quo reddere debet, non attendit.* Jam igitur ad rem.

2. *Propositio.* Referemus ultimæ voluntatis tabulas, & anni emoriens dispositiones exequamur, idque in nomine quatuor testium antea adductorum. Vos, Auditores cum vestris portionibus contenti estote, & faveat.

§. I. *Pueri legat tempus verum, ut dicitur flores virtutibus, ad exemplum pueri Jesu.*

3. *Confirmatio.* Primam divitiarum suarum par-

partem floribus, vitidantibus herbis, teneris racemis, amoenissimisque hortorum deliciis opulentum, id est, tempus verum annus emoriens legat, donat, ac dedicat teneræ ætati, nempe infantibus: quæ donatione illis infinuatum cupit, quod sicut vernali tempore plantæ, semina, arbores, ac campi pulcherrime revirescunt; ita illi in tenerissima ætate virtutibus florescere debeant. Non sine singulari mysterio Divinus Redemptor commonuit Apostolos, & in his nos omnes: *Esote prudentes sicut serpentes.* (*Matth. 10.*) In quo ergo consistit prudentia serpentis? in eo, respondet Michael a Calvo (*sen. 30. ass. 2. n. 10.*) quod caput præ omnibus membris tueatur: si contingat serpentem ab adversario oppugnari, statim in suos gyros, & involucra se conglobat, & pro servando capite artus omnes vulneribus exponit. En Christiani juvenes! satagite caput servare: caput est vestra infantia, caput exordia sunt vite; si hoc caput, si hæc ætas vulneribus peccati se subtraxerit, si sancta æstiva primis annis vorimaculato servecerit, ne vestri futuri anni immanis. Considerate teneram arbutuleam, quæ, quæ ratione a virga crescit five in figuram rectam, five in obliquam, eandem etiam retinet, cum in magnam arborem adoleverit. Considerate rivus, & amnes, qui si a scaturigine limosi, ac turbulenti sunt; semper tales erunt, etiam plurium aquarum affluxu in magna flumina excresecant. Considerate ceram sigillarem, quæ quam formam annuli fluida ac calida recipit, eandem etiam condurata retinet, ait Hugo a S. Clario: (*apud Mich. a Calvo. sen. 30. ass. 2. n. 2.*) *sicut cera molli figurabilis est, ita infantilis ætas disciplinabilis.* Quælo, cur Israelitæ dulcissimum Manna (*Exod. 11.*) naucaerunt, & ad cepas & allia Egypti remeare desiderarunt? non alia ex ratione, quam quia ad cepas, & alia, ac cucumeres, pepones, & porros a teneris assueti sunt; quorum enim vitiorum, aut virtutum assuetudinem homo in infantili ætate contrahit, eandem usque ad canam senectutem constanter conservat. O dilecta juvenent! disce jam nunc assueti pietati, devotioni, obedientiæ, mortum modestiæ, aliisque honestatibus, & hæc radices, in tenero corde implantatæ, cum temporis progressu in signes virtutum fructus progerminabunt. In exemplum tibi ante oculos statuo primum testamenti nostri testem puerum Jesum, de quo dicit Evangelium, quod creverit ætate, sapientia, & gratia: amulare Divinam sobolem, & ad ejus imitationem in probitate, in literis, in morum decencia, in illibato vitæ tenore progressi disce: &c.

§. II. *Juvenibus legat ætatem, ut in virtutibus maturefcere discant, ad exemplum sanctissimæ Virginis Dei Matris.*

4. Alteram divitiarum suarum partem, maturefcensque arillis secundam, id est, tempus æstivum annus emoriens hereditario jure transferibit adolescentibus, quibus hæc dispositione

inculcat, quod sicut æstivo tempore agrorum fruges ad maturitatem paulatim excoquantur, ita illi in virtutibus magis magisque maturefcere debeant. Putant quidem adolescentem plurimum hæc ætatem jovialibus gaudiis, lætitiis, & tripudiis tribuendam, & tum primum Deo servendum esse, cum canities verticem obdeserit; verum decipiuntur vehementer hæc ex parte; quælo, quis Dominus servum jam decrepitum in famulitium adsciscit? quis Bellidus militem jam viribus fractum exercitui adscribit? sicut igitur Dominus, sicut Bellidus, ait S. Chrysolomus (*apud Mich. a Calvo. loc. cit. n. 5.*) ita multo magis regnari Virgini mavult adolescentiam, quam senectutem. Evolvite totam Scripturam, & nunquam reperietis, quod Deus pro victimis, holocaustisque desiderarit animalia senilia, anosa, & decrepita, sed petit agnos anniculos, teneros, juveniles, ad nostram instructionem, ait Hugo Victorinus (*l. 3. de clausura animæ, c. 10.*), quod ætas Deo acceptissima, & ad suum obsequium satis matura fit adolescentia. Verum cheu! quid plerumque contingere solenturpore adolescentiæ? idiplum quod fragibus tempore æstivo; quemadmodum enim non alio magis tempore quam in ætate, ubi fervidissimi calores terram incendunt, oriuntur periculosissima tempestates, quæ agrorum, arborumque fructus repentina grandine depopulantur, atque ideo Ecclesia toto illo tempore sacras benedictiones contra infesta nubila sedulo usurpat; ita incauti adolescententes, nisi benedictionibus, volodicebus, salubribus remediis, quæ præferuntur, studiose se communitant, facile his occasionibus, periculisque obruantur, quibus subito eorum innocentia, virtus, ac pudicitia evirunt, & devastantur. Ad quid profint illa agrorum, arborumque, aut vinearum fruges, quas ante maturitatem improvilo ingruens grandis decuit? id explicat Propheta: *Parres considerans uvam acerbam, & dentes filiorum obstruenter* (*Ser. 31.*) seu prout ex Hebraeo legit S. Hieron. (*ap. Bar. Ser. 6. n. 31.*): *Omnis, qui committit uvam acerbam, obstruenter dentes ejus.* Similitudo hæc ab experientia comprobatur; siquis enim poma, pyra, uvas, aliisque fructus adhuc crudos, & necdum bene excoctos ante tempus comederit, ita sibi supeheri, obtundique experietur dentes, ut deinde masticando panem impar fit. Quid est uva immatura, quærit S. Hieron. respondetque, esse peccatum. *Quid uva acerba, nisi peccatum est?* Nota tibi fit, O lubrica ætas, hæc similitudo: si jam modo peccati delicias carpere, si ante tempus illas voluptates, quæ necdum matura sunt, prægratæ præsumptis, cheu! obitupescas dentes, palatum corripies, id est, innumera tam temporalia, quam spiritalia mala tibi conscises, atque conscientiam ea acerbitate replebis, quæ in seram tibi senectutem, ipsamque mortis articulum amarissimum fietus exprimet. Quin potius age, in innocentia, in pudicitia candore semper maturefcere perge: in exemplum tibi ante oculos statue alteram

sensibus, servit gula ac ventri, servit suis commodis, servit Diabolo, & aliis omnibus; praterquam Deo. O quot septimana; dies, ac horae fluxerunt, & ne quidem recordatus est Dei, nisi cum forte blasphemavit! O quot labores, actiones, & negotia peracta sunt, & nunquam Deum in adiutorium vocavit, nisi cum forte inter computationes dixit: Deus contemnat! Vixit in medijs beneficis Divinae manus; collegit uberem messem, devoravit frumentum, vinum, oleum, ac fruges plurimas; nec tamen Divino Benefactori debitum gratitudinis pensum praestitit, instar porcorum, qui glandes ex ilice deciduas quidem devorant, nec tamen, unde veniant, oculos sursum attollunt. &c.

§. II. Secunda nihil agendo.

6. Secundo dicit Seneca, maenam vitae partem elabi *Nihil agentibus*; & hoc item luculenter verificatur de anno defuncto. Etiam si cubulum halitum trahat, in culcitra sterrat, aut cubiculum obambulans mille cogitationibus divageatur, nihilominus quasit, quid agis? recte respondet, nihil ago: quare? quia has actiones ad nullum finem, utilitatemque ordinat, neque per eas ab otioso differminat. Parem in modum de vita spirituali discurrendum est: etiam si videam, quod homines laborant; factor acum, futurum solum, seriatarius dolabam, faber malleum, rusticus aratrum tractet; nihilominus cordate dixerit, quod nihil agant, si has actiones ad finem supernaturalem, animaque salutem ordinare omittant. Quomodo fieri hoc autem valet? per meritiorum intentionem, prout sapius ex hoc loco explicavi. O mei Christiani! Indubitata res est: aeterna beatorum non obinetur sine meritis: futura ergo ille, qui rursum praedictum, aut pretiosam domum coemere cogitat, necesse habet, ut prius competentem pecuniam tractaturum sibi comparet; ita plane Christianus, qui aeterna gloria habitaculum impetrare desiderat, ingenti meritum thesauro locuples fit oportet. Regnum celorum venale est, ait Augustinus (in Psal. 93.) quo pretio emitur? Respondet: Paupertate regnum, dolore candidum, labore requirit, vilitate gloria, morte vita, compendio dicendo omnia: emitur virtuosus ac sanctis operibus. O boni Superi! ingemiscet nomen, quomodo ego salvabor? non vacat mihi tempus ad pia virtutum exercitia, non possum jejuniare, non carnem mortificare, non elemosinas facere, debeo laborare, malleare, triturare, arare, opusculum tractare, ut familiam sustentem. &c. Hoc ipsum est, quod volo, mi bone, hoc ipso, quod ad sancta pietatis opera nec tempus, nec facultas tibi suppetat, necessesse est, ut diurnis laboribus per piam intentionem ad superna meritum elevatis, sanctorum operum thesaurum tibi compares. Duas factores, ait Doctissimus Speranza, (scripsi, sibi

pauci, sibi.) legitur in Evangelio Christo Domino intervisse, Magdalenam & Mariam; prima ad pedes Domini abiecta, mille blasphemationibus, animique affectibus lugebat ananissimum Redemptorem suum demereri; altera culmine laboribus deserviebat; utraque benignissimo Salvatore inguiter placuit. Quid ergo Maria? quod non minus se Domino commendavit, licet textus ait, quod media inter negotia subsisteret, & cum Domino colloquuta sit. *Qua fuit, Et ait: Domine non est tibi cura &c. Luc. 10.* Ita agendum est homini Christiano, inter diurnos stus sui labores intendum subsistere, & cum Deo colloqui debet, dicendo: Domine, laborabo propter te, ex amore tuo, ad beneplacitum tuum &c. quo fiet, ut opes in officina, rusticus in agro non minus meritorem colligat, quam homines sancti in suis meditationibus & carnis inactionibus. Opera, cui iustissimi sacra intentio praefigi negligitur, non sunt moneta, sed plumbum; non sunt triticum, sed palea; non sunt aurum, sed stercora.

7. Jam dicite, quid hac in re annus noster defunctus ad colligendos meritorum thesauros egerit? ah! *nihil egit*: opera illius sunt plerumque inania; quia sancta intentione carentia. Percurramus tot menses, hebdomadas, ac dies, an inter hos repetentur horam unicam, qua Deo ex puro amore servitum est? credo, quod non. Infelix annus quidem vixit, dormiit, edidit, bibit, laeti, laboravit, iudavit, opera diurna fecit; sed per haec omnia non alium sibi scopum praefixit, quam suam commoditatem, suam sustentationem, suam voluptatem, suam locupletationem. An non deploranda res est, quod per has actiones facili negotio potuisset calum emere, & jam coram Divino tribunali pro his omnibus nihil praemiorum receperit? Sanctus Dominus precatur Joannes asserit de Divino Iudice, quod tenent *venislabrum in manu sua, & permutabile aream suam, & congregabit vellitum suum in horreum; paleas autem comburet igni investigabilis* (Matth. 3.) quibus verbis iudicium Divinum comparat triturae, qua purgatur triticum: quid sit sibi de cribatur accurate triticum, & ecce avolant acera, zizania, lolium feminas, & spuria grana, quae in ignem conjiciuntur: ita opera defuncti anni coram Deo cribata, & millena, tanquam inane nihilum reprobanda sunt.

§. III. Tertia male agendo.

8. Tercio denique, ait Seneca, magnam vitae partem elabi *male agentibus*; & demum etiam istud de anno nostro defuncto verissimum est. Quid intelligitur per actiones huiusmodi malas? intelligitur peccata, quae proprie facti servitus, & mancipatus diaboli. Quis non intimo corde ingemiscat? si anni elapsi temporis inter Deum, ac daemonem dividerentur, credo,

do, quod semper centeni dies cessuri sint diabolo; antequam unicus Deo; quia multi et Christianis per plurimum vitae suae partem vivunt extra statum gratiae Divinae. O quot sunt vindictae, qui rancorem, & exitiales iniunctias pro plurimum aeternum spatia protrahunt! fit maxima vite pars fluit *male agentibus*. O quot sunt honorum male adquisitorum iniusti detentores, qui debent restitutionem, contra conscientiae stimulos, contra Confessorum monitiona pluribus annis fecere negligunt! ita maxima vite pars fluit *male agentibus*. O quot sunt impuri, qui turpissimam familiaritatem, prociudique affectualem in multorum annorum decursu prorogant; ita maxima vite pars fluit *male agentibus*. O quot sunt peccatores, qui committunt in juventute scelus ex damabili veracundia diuturno multorum annorum tempore in Confessionibus sacrilege subiciunt! ita maxima vite pars fluit *male agentibus*. Quanta autem est salutis incerta, hominem, qui a repentino obitu nec momento unico securus est, vivere in statu peccati mortalis, & consequenter semper versari in periculo aeternae damnationis? Si fures, ac latrones metuuntur, omni possibili sollicitudine, ac vigilantia custoditur domus, dicente aeterna Veritatis oraculo; (Matth. 24.) *si sciret paterfamilias, quae hora fur venturus esset, vigiliaret utique, & non iniret perisidi domum suam*. Supra quae verba commentans S. Chrysolomus (hom. 77.) acriter invehitur in peccatores, inquietos, ad erubescendum utique reprehendendos esse illos, qui non eodem modo vigiliant in negotio animae, quomodo vigiliant illi, qui legem expectant. O quam pathetica visione ostendit Dominus Deus S. Arsenio pessimas has peccatorum male agentium actiones! (Partus Funebris in Reg. Dei. Part. 5. c. 4.) In primis vidit in Spiritu S. hie Anachoreta hominem quendam, qui ingentem lignorum truncem ferre praesumebat, & quamvis gravi mole se suppressi cereret, nihilominus oneri plura, ac plura ligna addebat; per quem hominem significabatur illi, qui poenitentia diu differunt, & licet quotidie peccata peccatis addant, tamen cum tempore seclera difficultatem poenitentiam acturos praesumunt. Secundo vidit S. Vir hominem, qui cribro aquam hauriebat, quo denotabantur illi, qui nunc pietatis opera exercent, nunc peccata variis impudenter committunt; adeoque quod una ex parte lucrantur, ex altera perdunt. Tercio denique vidit duos, qui oblongam trabem portantes ante templi ostium atquebantur, quis eorum prius introgredi deberet, itaque cum item componere nollent, veretque foris remansit. Quibus designabantur ambitiosi, ac fastuosi, qui a caelestis gloria ingressu excluduntur, quia humiliare se noluerunt. O vapores, & inutiles hominum Peccatorum conatus! sicut aranea sese evilerat, ut mulsam capiat; ita illi pro rebus transitorias, pro nugis nugarum, pro fetidis voluptatibus

vires omnes tant corporis, quam animae fatigant; pro aeternis autem, ac caelestibus bonis nec pedem movent. Quid egit annus defunctus? versatus est maxima temporis parte in deliciis, in cantharis ac poculis; in cantibus & tripudiis, in ambulationibus, & amoribus; cumulat peccata peccatis, corrumpit inique divitias, protrahit inlicitas, inhiavit spurcis oblationibus, servit plus demoni, quam Deo. Vae illi, si Divinus Iudex hac omnia districte judicet, & puniat! &c.

9. Epilogus. Quam ergo spem habere possimus de nostro defuncto? heu pessimam: quid factu opus est? scitis, Auditores: si quis ob contracta debita in carcerem detruditur, non antea liber dimittitur, quam aliquis fideiussor se creditori in solutionem oppigneret. Capite igitur meum consilium: annus noster defunctus coram Dei Iudicio indubitanter causa cadet, nisi vos debitorum expunctionem in vos suscipere, & damnatum Divinae Majestati illatum compensare spondeatis. Quapropter ad averendum Dei vindictis supplicium procudimus in gentia, & cum servo illo nequam, qui bona Domini pessime dilapidavit, humiliter dicamus: Domine, *Patentiam habe in me, & omnia reddam tibi* (Matth. 15.) Ita O misericors Deus! Da veniam delictorum; hoc annus pessime deliquit, hoc annus emoriens seria poenitentia, ac emendatione supplebit. Amen, &c.

Dominica I. post Epiphaniam.

CONCEPTUS I.

Ad excitandum in auctoribus odium erga peccatum, quo Deus, ejusque gratia perditur, ostenditur, quid sit: *Perdere Deum*.

Pater tuus, & ego dolentes quaerimus te. Luc. 2.

EXORDIUM.

Omnes iustitiae non possunt comparari cum iustitia Dei. Hanc iustitiam Dei incuere peccator.

1. Nullus fere rei factura est, qui non animi metorem, doloremque post se trahat; tantoque dolor hic est gravior, quanto res perita pretiosior. Lulor, si pecuniam, agricola, si messem, miles, si victoriam, mercator, si lucrum, aulicus, si regis gratiam perdant, effuso animi dolore lamentantur: verum leves sunt ac modicae rerum harum omnium iustitiae, si cum ea conferantur, quam in hodierno Evangelio subierunt sanctissima Mater Maria, & sanctissimus Sponsus Ioseph. Quid ergo perdidit? perdidit Iesum, duodenem Filiolum, cordis sui delictum, Divini Patris pignus, suum in tristitia solatium, suum in persecutione refugium: &c. O grande damnium! O iustitiam infinitam! O sanctissimum

par hominum condoleo vobis ex animo, & utinam vobis possem inveniendi Filio vestro meam locare operam, certe lubens per avia, & in via uique ad hanc suffocationem properarem.

Verum desino compari sanctissimis Parentibus, & ad aliam longe tristiores tragediam oculos convertere iubeor: Et quam illam? nimirum tuam forem deploro, infelix peccator, qui per peccatum Deum perdidisti; si enim tanta est tristitia Mariae, & Iosephi de perditio Filio, quem una unica vice amiserunt, heu! quanta est tua infelicitas, qui Deum centies, aut millies per peccata amisti? si tanta fuit Mariae, & Iosephi tristitia, cum tamen deinvivenda Divina prole vix non certi esse poterant, heu quae, quantaque tua esse debet afflictio, de quo dubium est, an perditum recuperaturus sis lumen bonum? si tanta fuit Mariae & Iosephi tristitia, qui Divinam Prolem extra suam culpam perdidit, heu! quae tua fors est, qui destituta voluntate tantam iacturam fecisti? Ita profero interrogabundus lamentatur Bernartus (*Apud Deo. heu. 11.*): *Si illi tanta fuit dolore concepti, quid nos oportet cogitare, qui toties cum amicum volutate perdidit.*

2. *Propositio.* Rides forsitan ad haec, & floccipendis tantam iacturam? Verum, ut sapere, & peccatum pro rei dignitate odisse discas, ostendam tibi, quid rei sit, Deum perdere: vobis certe mitiorem fore iacturam, si oculorum lumen, si sensum omnium usum, si vitam, si celum perdidisses, &c.

Deum ubique est, sed specialiter in iustis.

3. *Explicatio.* Immenitas quidem Dei ubique diffusatur, nullusque est ullius locus, ubi non sit intima praesentissima: Nihilominus Deus in animo iusti singulari prorsus, ac in explicabili modo, tamquam in throno, ac palatio suo residet, & diuinitatis universi spatium (nostro modo loquendi) non nisi immensitatem suam communicat, certe hic divinitas honoris sua locum habet, & amicissime explicat. Quamprimum autem peccatum lethale committitur, eo momento expellitur ex animo Deo, eo fere modo, quo caspito candela lumine cubiculari in momento tenebretur, aut cum homo fulmine percussus, in momento anima a corpore separatur. Rem graphicè describit Sanctus Thomas Doctor Angelicus (*1. 1. q. 88.*): *et religio Deum ab anima recedit, quia malitia peccati, quantum est ex se, non perdit gratiam sustinentem, caritatem, & amicitiam Dei, quae, verissima sunt, anime sua. Perficiuntur modo quam enormis sit haec iactura.*

Deum interrogantibus utitur, cur?

3. *Confirmatio.* Res obversata dignissima est,

quod Dominus, Deus cum peccatoribus plerumque per meras interrogaciones locutus fuerit; ita dixit ad Cainum: *ubi est Abel frater tuus?* (*Gen. 4.*) ad Iudam proditorem: *ad quid venisti?* (*Math. 26.*) ad hominem non vestitum veste nuptiali (*Math. 22.*): *quomodo hic intrasti ad Saulam?* (*Mat. 9.*) *quid me persequeris?* ad Paralyticum (*Jo. 5.*): *ut sanus fieris?* ad hominem caecum (*Luc. 18.*): *quid tibi vis facere?* &c. taceo alias interrogaciones frequenter usurpatis. Quid sibi volunt eiusmodi interrogaciones? utique Deus omniscius, & nullius rei ignarus est: S. Ambrosius respondet; Deum non ideo interrogare, ut aliquid addiscat, sed ut peccatorem erudiat, utque ille per id genus interrogaciones in cognitionem suae miseriae deveniat. Hoc modo agendi usus testis erga primum omnium peccatorem, videlicet erga Adam, ex quo post commissum peccatum felicitatus est: *Adam ubi eras?* (*Gen. 3.*) id est; uti explicat praefatus Ecclesiae Doctor (*de Parad. c. 14.*): *Non in quo loco quare, sed in quo statu? de quo bonis, de qua beatitudine, de qua gratia, in quam miseriam recessisti? O utinam peccator post commissum lethale scelus seipsum huiusmodi interrogantibus alloqueretur, ut infelicitatem suam edissereret.*

Antitrophi gratia & peccati.

4. Dic itaque, O miser! ubi es? qualis antea fuisti, & quis nunc es? ante peccatum virebas in maxima pace, ac tranquillitate contentus; nunc in internis animi furis exagitatus, ante ad quaevis pericula incedebas intrepidus; nunc ad quemvis sonitum pallebas pavidus; antea eras Dei amicus, nunc hostis; antea heres aeternae beatitudinis; nunc internis torris; antea Filius Dei; nunc, onci nuncupium. Et quod totius mali compendium est, antea cum nunc sine Deo. An possit esse maior tua infelicitas? scimus ex Sacra Scriptura oraculis, omnes Dei praesentia animatos (sui sua vela latissime explicasse. Vis exempla? Ilaacus precevit Philistorum infidias, quia audiit a Deo: *Ego tecum.* (*Gen. 26.*) Iacobus iter in patriam animole ingreditus est, quia audiit a Deo: *Ego tecum.* (*Gen. 31.*) Moyses ad liberandos & captivitate Israelitas intrepide animum adiecit, quia audiit a Deo: *Ego tecum.* (*Exod. 3.*) Israhel regnandi populi onus lubens suscepit, quia audiit a Deo: *Ego tecum.* (*Isa. 41.*) Jeremias ad praedicandam protervis veritatem imperturbate se accinxit, quia a Deo audiit: *Ego tecum.* (*Jerem. 1.*) Qui autem a Deo delertus, derelictus, otio habitus est, quae, quod boni sperabit? *Va est, cum recesserit ab eis, comminatur.* (*Ocas. cap. 9.*)

Sancti deplorati iacturam Dei.

5. Hanc comminationem, hoc damnum, hanc

terribilem iacturam quam optime agnoscebant sancti, & zelus illuminatae mentes: ideo si forte ex humana fragilitate, prout Deo permittente nonnunquam factum est, in lethale delictum inciderunt, inconfolabiter lamentati sunt: Intubum Davidem: ille merore confusus, facie maculatus, casibus feru oculis suspirandi, haementatus, lacrimandi finem, & modum non habentibus, discite melancholicas animi nubes: en ad tua obsequia habes aule latitias, choraularum muscos contentus, exhilaratum convivis, & compositationibus, haliludis, & venationibus: &c. Adum ago: suspirat, lamentatur, lacrimatur sine fine, & modo, *Fuerunt mihi lacrima mea panis diei, ac nocte, dum dicitur mihi per flagella dies 3, ubi est Deus tuus?* (*Ps. 41.*) Quis ergo imposturus ille monitor est, qui Regi idemdem occidit illud: *ubi est Deus tuus?* Monitor ille est conscientia: haec sine requie, sine intermissione mihi vulnus, quo anime meae per peccatum nocuit, & Deum ex habitaculo cordis expulsi, indefenter reficit; si in mediis aule delictis visor, statim obstrat: *Ubi est Deus tuus?* qui musicorum concentibus aures praebeo, hic iterum textus est musicalis: *ubi est Deus tuus?* qui convivis, venationibus, haliludis animum exhilaro, iterum iterumque in aures mihi dici audio: *ubi est Deus tuus?* frustra ago: in mediis mundi laticibus non nisi merorem & amaritudinem reperio sine Deo.

5. Audis ista, O peccator, & nihilominus iacturam Dei haec factis? qui Deum non habet, illi omnia, quantumcumque delectabilia, amarescunt; peccator autem Deum non habet; nam *Peccata separant, & auferunt a nobis Deum,* ait Chryostomus (*lib. de Provid. Dei*) peccatori igitur omnia quantumcumque delectabilia desipiunt, & amarescunt. Qua ergo ratione parum curas, te perdidisse Deum? Terentius, quia in mari navigans fabulam Menandri perdidit, luctu emortuus est: Publius Ruilius, quia Romani consularis dignitate excedit, tristitia conturbatus: sacerdos Heli, (*1. Reg. 4.*) qui audiit Arcam Domini praesio amissam fuisse, repente mortuus corruit: Elau, (*Gen. 27.*) quia priuogentura iacturam fecit, intondito clamore insular efferat leonis irragit. Michas, (*Jud. 11.*) quia Deorum simulacra sibi furto ablata credidit, intemperante fletu coelum, ac terram complevit. &c. Haec & alia vix lacrimis digna miserandum in modum deplorantur, & cheu! amillo Dei, damnum sanguineis lacrimis deplorandum, vix pensi habetur! O infelix peccator, quando tandem redibis ad cor, & prorei dignitate deplorabis, te amisse gratiam, Caellum amicitiam, Angelorum confortium, anime venustatem, aeternae felicitatis hereditatem, verbo, te perdidisse Deum?

§. II. Peccator non solum Deum perdidit, sed insuper inimicum habet.

7. Atque utinam perditus Deus omnis maior meta esset, felix adhuc dici posses: verum, quod omnino honorem excedit, non solum Dei amicitiam amisti, sed insuper inimicitiam incurristi: Deis hostis tuus es; quis non contremiscit? Legimus frequenter in historijs homines latae maiestatis reos, ut offensi Principis iram effugerent, ab uno orbis angulo in alterum profugos abisse, & tamen ad quovis eventum trepidos, pallidos, ac tremefactos inter medios etiam amicos insidias expaville: Deus Bone! quantum igitur pavory, quanta afflictio esse debet, Deum habere intemum, affixum praesentem nemo fugere, cuius oculis nemo te subducere valet? quid agis, O peccator? ena illum Deum inimicum habes, ad cuius nutum parata sunt elementa, ad cuius imperia in momenta flant ignis te comburere, aqua haurire, aer suffocare, terra absorbere potest. En: illum Deum inimicum habes, qui Luciferum ob unicum noxam cogitationem commisit ad inferos detruxit, qui peccatorum tui similes milenos vel fulmine, vel pestilenti morbo, vel hostium gladiis, vel alio quovis infortunio te medio sustulit. En: illum Deum inimicum habes cuius potentia nemo resistere, cuius iram nemo cohibere, cuius sententiam nemo hecerno, cuius immensitatem nemo subterfugere potest. Et necdum miser totis artibus contremiscis? &c.

Una cum Deo per peccatum perduntur omnia bona interna & externa.

8. Scio quidem, quid aedo insensibilem, ac stupidum te efficiat: nimirum, quod damna, quae pure interna sunt, oculis, ac sensibus non subiacent: si, quoties in blasphemiam erumpit impius, lingua horrendum in modum intumesceret, si, quoties furiva atrectantur, manus exacererent: si, quoties impudicitia committitur, corpus foedissima scabie, aut lepra inficeretur, certe paulo post blasphemiam, furiam, lasciviam ex mundo existerent: verum cum interna animi mala sub sensus non cadant, insulcesis, O miser, & iactabund etiam queritare audes: *Peccati, & quid accidit mihi triste?* (*Ecc. 5.*) O barde, & sensuality homo! quasi vero minus illud malum sit, quod per fidem intuemur, quam quod oculis usurpari potest? ut ergo carnalitati tuae faciam fidem, cum Deum perdidisti, non solum perdidisti, quiddam pulcrum, pretiosum, & admirabile in anima tua erat: non solum fides extincta fuit caritas, non solum fides languescere, spes decedere, prudentia excurrere, fortitudo enervari, temperantia dirui, iustitia extingi: caput: sed insuper mala plurima etiam externa incurristi: Nunquid Sardonius idem erat & Deum, & robur corporis perdidit? nunquid

idem Manassi Deo, & libertate privati? numquid idem Sauli Deo, & regno exui? numquid idem Heli Deo, & Sacerdotio spoliari? numquid idem Ozia Deum amittere, & sanitatem? numquid idem Salomoni Deo, & sapientia destitui? numquid idem Israeli Deo, omnique fortuna excidit? considera, quae damna incurris, & si ita vis, vide, tange, oculis, ac sensibus usurpa, quanta bona una cum Deo perdidisti.

9. Luctuosissimum hujus rei exemplum esse potest infelix ille Angliae Rex Henricus VIII. (Bretius. Sleidanus & alii ad ann. 1547.) Ille impudicis amoribus erga Annam Bolesnam procacem feminam adeo exarserat, ut Catharinae legitime conjugii, cui viginti duobus annis convixit, repudium dederit, & infelicem illum pellicem regni, ac thori sociam sibi adlegerit. Obstupuit Christianus orbis impudens factum, & praecipue supremus Romanae Ecclesiae Praeful nullum non lapidem movit, ut insanum Principem ad mentem revocaret. Frustra omnia: sprevit Henricus monita, ac minas Ecclesiae, jugum illius excussit, subditos Romani Pontificis obedientia interdixit, haereticos in regnum invexit, fidem & sacra omnia eliminavit, sacros Praefules, & qui infrumta illius libidini resistebant, carnicia tradidit: verbo Regnum Angliae, alias Christianissimum, in miserandum illum statum redegit, in quo hodieum ingemiscit. Quo tandem lucro? quo eventu? infelix Rex, cum morti proximam precum halitum duceret, conscientiae furis agitatus, miserabilem in modum afflictabatur: tandem ultimum vini haustum repetens, ut aridas fauces refocillaret, voce, quanta poterat, desperabundus exclamavit: *Amici! omnia perdidimus.*

10. Epilogus. O horribilem vitae catastropham, quae ita sonat: *omnia perdidimus!* qui Deum perdidit, perdidit omnia: tu O carissime peccator, securum, obsecro, te redde, ne tam luctuosum epiphonemate vitam claudas: si Deum per peccatum amisisti, non desine amissum querere: quare per contriti cordis suspiria, quare illum per austeram poenitentiam, quare illum per seriam emendationem. Et semper ante oculos tibi datae grande, ac horribile malum, quod est perdere Deum; ita spero fiet, ut peccatum tanquam unicum terribilis hujus jaeturae causam semper extremo odio habeas, & ad mortem usque adverteris. Quod Deus faciat. Amen.

Dominica I. post Epiphaniam.

CONCEPTUS II.

Admonentur parentes, ut liberos suos in scholis in legendo, in scribendo, diligenter erudiri procurent.

Stupebant autem omnes, qui eum audiebant, super prudentiam, & responsi ejus. Luc. 2.

EXORDIUM.

Christus habuit scientiam insitam, non adquisitam. Nec non habemus, nisi adquisitam.

1. Blasphema non minus, ac ridicula erat illa opinio, quam de Valentianis hereticis sanctus Irenaeus recenset, videlicet tenuisse eos, quod Christus Dominus in sua pueritia ad scholas ductus, & prima legendi scribendique elementa more aliorum puerorum sub aliquo didaculo edoctus fuerit. Verba Irenaei (I. 1. c. 17.) sunt: *Assumens in hoc & illam falsissimum, quasi Dominus, cum puer esset, & disceret litteras, cum disceret Magister ejus, quem admodum in Convulsione est, sic A. respondit A. rursus cum Magister iussisset dicere vni B. respondisse Dominum, ut deo mihi prior, quid est A. tunc ego dicam tibi, quid est B. Haec, inquam Tententia blasphemata, & sibi dignissima est: sciendum enim, duplicem esse scientiam, insitam unam, alteram adquisitam; insitam sine dubio habuit Christus, quia admirabilem suam scientiam non humano, sed Divino Magisterio, & ab ipsa increata sapientia consecutus est: atque hanc ob rem hodie judaei in templo stupebant omnes, qui eum audiebant, super prudentiam & responsi ejus (Luc. 2.) noverant enim Christum a teneris cum Sancto Josepho exercuisse artem fabrilis, numquam ivisse ad scholas, unde mutua omnium interrogatio: *quomodo hic litteras scit, cum non didicerit?* (Joan. 7.) Ecce nos miseri mortales plerumque scientiam non habemus aliam, nisi adquisitam, id est, talem, quam labore, & indefesso discendi studio nobis comparamus: id adeo verum est, ut ne primos quidem characterum, & alphabeti apices absque instructore calleamus. Unde tanta est populorum ruditas, quia multi vel ex fastidio laboris nolunt capere, vel ex negligentia parentum non adiguntur, utradiscant characterum notitiam. &c.*

2. Propositio. Quae, dum hodie videmus puerum Jesum in schola dolentem, loquamur de utilitate scholarum, videamusque, an illa commoda, quae ex notitia characterum, vel incommoda, quae ex eorum ignorantia confurgunt, sint operae pretium, ut juvenis solliciti instruat in litteris. Praecipue autem parentes attentos cupio, quia audiunt fortasse rem, quam nunquam haecenus serio traxerunt in considerationem. Favete.

§. I. Voluntas est dispositio secundum intelligentiam intellectus.

3. *Confirmatio.* Initium sciendi de incommodis, quae ex ignorantia litterarum consequuntur, praecipuis notandum venit, quod duae potentiae animae, videlicet intellectus, & voluntas, sint correlativae, sicut fons saliens, & subiectus altius: quanto uberius fons saturius, tanto abundantius altius affluit. Aut si alia similitudine uti libet, intellectus habet se per modum lateralis; praecedentis, voluntas per modum pedisquis subsequentis; quamdiu lux antambulans clare luceat, viator in media nocte absque offendicula secure procedit; quasi vero lux obtusa, aut omnia extincta sit, nitum non est, quot hic inae milies impingatur. Experimenta comprobantur habemus, quod quando intellectus notitia, & a legendi, & a ferendo libris evolendi roditur magis alienus est, tanto magis etiam voluntas ad animae pericula obtrahit. Flagium geminis peccatoribus, unius, ejusdemque peccati reos, unum characterum notitia imbutum, alterum rudem. Cordate dico, de illo longe majorem seriem, probatae poenitentiae spem facio, quam de illo: quare? quia ex sacrorum librorum lectione facilis invenit, profundiusque capiet sui principia, quae ad seriam peccatorum detestationem requirunt: uti mecum sentit Salonijs Episcopus Viennensis, inquit: *(apud Parich. in Joan. T. 1. lib. 1. n. 4.)* Homo, quanta amplius calcet, & aeterna cognoscit, tanto magis delensio & studeat laborare, ut errorum loquax evadere possit. &c.

Hominis rudes sine fructu audiunt verbum Dei.

4. Forsan cogitabit aliquis hanc caelestium, & aeternorum notitiam, item eas res, quae ad poenitentiam, ad finem, ac peccatorum agnitionem, verbo ad salutis negotium pertinent, non tam ex sacra lectione, quam ex auditione Verbi Divini, item ex instructionibus catechetici hauriri. Verum & haec ex parte infelicissimi sunt, qui characterum notitia non sunt tincti: experientia enim habetur, homines ejusmodi rudes ex concionibus sacris plerumque nihil percipere, nihil retinere: quare? quia intellectus rubiginosus est, & incapax ad addiscendum. Spongia, quae diuturna ariditate exsiccata est, difficulter inhumidatur, dum contra alia, quae semper uda, ac humida permansit, facile liquorem sorbet; ita illa cerebrum, quae litteratura quodammodo exsiccata sunt, facile memoria tenent dicta sacri Praedicatoris, aut ecclesiae, dum contra alii rudes verbo Divino profusus exsiccant, oblitipi, & quasi brutales inveniunt. Dantur propti dolori adeo hardi homines, qui ne unam historiolam, ne unam quidem sententiam rememorare valent. Quae de causa? quia ad aliqua addiscendum nunquam sunt atachati. Quis posset esse infelicis, quam

hominem nihil frugis colligere ex ea re, quae tamen inter efficacissima suae salutis remedia unum est? Quid boni sperari deinde potest in tali homine? immo quid mali non timeri?

Nesciunt quae transigere dies solent.

5. Porro quanta est eorum hominum infelicitas, quam nunquam magis sentiant, nisi in Dominicis, Festis diebus? ibi enim, cum alii in libellis precatoris, historici, aut moralibus suam consolationem hauriunt, isti torpent, ac inutili otiositate sibi ipsis molesti sunt. Oportet meis egomet verbis audiri lamentantes, ac dicentes: quid vellem dare, si cesserem legere? vellem libenter pane & aqua victitare, vellem digitum abscondendum porrigere. &c. unde contingit postea, quod ex defectu honestae occupationis ad lusus, ad choreas, ad compositiones, ad ea conventionalia dilabuntur, ubi fecerunt siles, ubi nuge, ubi rixae, ubi iuramenta, ubi imprecationes, ubi detractiones frequentantur. Verbo, ubi peccatorum seminarium est. Nonne haec mala emergunt, pessimisque consequentias pharhetice deplorat Osee, ita lamentans: *Maledictum, & mendacium, & homicidium, & fursum, adulterium, invidiam, & sanguis sanguinum trigit, alii legant, & peccatum peccata uniter.* (Osee 4.) Unde tantum malorum lena? nempe ex hoc antecedente: *Non est scientia Dei in terra.* &c.

Daemones impeditur bellorum sacra, & instrumta non juveniunt.

6. Haec damna, haec peccata ex ruditate, & ignorantia oriri solita quam optime novit daemones, ideo hanc propagare omni contentione allaborat: sicut enim Philistini olim per omnem terram Israelis eliminabant arma vetera, & nova sacra prohibebant (1. Reg. 13.) ita infernalis strageus nunquam contra instructionem juvenit, & contra sacros libros sequebitur. Dabitatis? convincant: nonne investigavit Nabuchodonosorem, (4. Reg. 25.) ut expugnata Jerusalem sacros Codices igne consumeret? nonne investigavit Antiochum, (1. Machab. 1.) ut per Judaeam conquisitos uniusque sacros libros combureret? nonne investigavit Diocletianum (Euseb. 1. 4. Hist. Eccl. c. 3.) ut omnes Catholicorum scripturas in foro publico ferro flammisque excinderet? nonne investigavit Iulianum Apotatum, (S. Aug. 1. 8. de Civ. Dei. cap. 38.) ut Christianum juvenentem scholis interdicere? nonne investigavit novissime Lutherum, ut sacrorum Canonum volumina Vittenberge publice flammis aboleret? &c. Quid emolumentum sperat daemones per haec molimina? scit scelerata omnia facile propagatum iri, si haec scelerum repagula, videlicet sacri libri, & juvenis in libris instructio tollerentur. &c.

§. II. Homines legere quari raro sunt impliffimi.

7. Verum satis lamentatum est de damnis inficitiae: jam perpendamus salutare fructus, qui ex legendi, scribendique scientia hominibus propullulant, quorum tere praecipuus est ille, quod ejusmodi homines vix unquam in tam profundam scelerum abyffum demergunt, & quam rudes, aut squidem in peccatum prolapsi sunt, expositius resurgunt, quam non infructu dicta scientia; lectio enim librorum est efficacissima illa machina, quae mirabiles peccatorum conversiones saepe operata est. De Guenico Parisiensis Doctore (Annal. PP. Prædian. 12 p. 1. 2. c. 69. Gen. 5.) memorantur annales Patrum Prædicatorum, quod illud Genesis caput & scriptura legitur, ubi veterum Patrum aetates secundum ordinem recentit: eo semper epiphonemate clauduntur: Et mortuus est. Exempli gratia: Adam vixit nonagennis triginta annis, & mortuus est. Seth vixit nonagennis duodecim annis, & mortuus est. Jared vixit nonagennis sexaginta annis, & mortuus est. Et sic de ceteris: Ecce: conceptus rerum terrenarum fastidio, & in mundum nuntium misit, & in familiam Sancti Dominici fecerit. Sanctus Angustinus (conf. 1. 13. c. 15.) de seipso fateatur, quod fastuosam obtinuerat, haereticum ejuraverit, illuminatus ex lectione Scripturarum. Quid Prædictum Reginae Candacis commovit, ut excusis gentilitatis tenebris ad veræ fidei lucem festinaret, nisi lectio Isaiae Prophetae? quid sanctum Antonium excitavit, ut relicta possessionibus mundanum cum cremo commutavit, nisi lectio sancti Evangelii? quid Beatum Columbinum ad vitam sanctioris orbitam reduxit, nisi perfecta vita Sanctorum? taceo innumerum alios, quibus librorum evolutio fuit, & saepe hodiecum est miræ conversionis fomentum.

Sæva lætæ præcipue convenit hominibus mandant.

8. Quid ad hæc, mei Christiani? illos præcipue alioquor, qui sibi persudant, librorum evolutiorem, scientiam sacrarum rerum; legendi scribendique peritiam tantum ad claustrales, & Ecclesiasticos pertinere: Erratis, erratis! ad vos etiam laicos, & quidem quam maxime salutariter pertinet: dicite, quis magis indiget lingua magnetica, & mappa Geographica, an ille, qui navigat, aut is, qui in litore lectus stat? certe qui navigat. Ecce vos in mundano mari periculo navigatis, dum interim homines, qui spiritu deserviunt, a periculo remotionis sunt: vos igitur plura illis indigetis salutariis remediis, adjuventibus, quæ contra peccata præstant securitatem. Adhuc crassus allucinatur illi, qui obstruere solent, & parentes, nolo meo liberos in literis instrui, ne aniam habeant legendi obscena, & scribendi amatoria. Ignava proflus vestra desidia op-

portatio! periculum enim adducendi obtinere ex librorum lectione non per se, sed uti dicitur, per accidens ex malicia hominum sequitur, quæ sine dubio tantum est, ut cum optimis quibusque rebus ad perveniendum abuti possit. Si omnia illa a mundo eliminari deberent, quibus humana perventus abutitur, quid, quæ solis nobis remaneret? abolenda esset vitium, quo multi non ad defensionem, sed ad ebrietatem abutuntur, abolenda essent arma omnia, quæ multi non ad defensionem, sed ad iniustas aggressiones usurpant: abolenda esset ipsa scriptura, quam hæretici ad errorum storum tuitionem detorqueunt. Quinimo reprehendendi essent omnes illi Sancti, qui per fundationes seminariorum, collegiorum, academiarum omni opera ad instructionem juvenutis collaborant, & quibus tamen Christiana Republica immensum obstruere est. Inter hos facile princeps est S. Ignatius Loyola.

9. Non auctis, Auditores, de mirabili hujus Sancti conversione? Ignatius natione nobilis Hispanus (Rhadensis 31. Julii.) ab initio munus profani militis obibat, fuisq; Catholici Regis, in bello contra Gallos illi demandata fuit defensio, muniffimi propugnaculi Pampelonenfis, ubi generosiffi Ducis partes strenuiffime agebat. Sed ecce: dum ferreus obidius, nefcio fortuna aut infortio, & certe ex Providentiâ contigit, ut mirus exitus tormenti bellicii globo prostratus, utrumque christianitatis in obtriverit, ut loco cogere, & a suis in lectum deportari deberet. Ita fallendi temporis curia, vitas Sanctorum perlustrans, in hæc hæc lectione ad amulationem Sanctorum incensus est, ut relicta profana militia, deinceps miles Jeshu Christi esse decreverit. Fundator deinde saciss gloriosissime Societatis Jeshu, in id præcipue operam contulit, ac ubique terrarum aperirentur schola, ut juvenus in literis instrueretur, ut ignorantia proferberetur, ut multa ad exitio revocarentur, id quod iam feliciffimo prædicite, ut hodiecum literatus oris illi, illiusque sanctæ Societati immensam sit obstruere: &c.

10. Epiphon. Festino ad coronidens pro qua querere videtur nomen, quem in hæc habeat hodie dissertationem proponerem? auctoritate non alium in finem, nisi ut agnosceret parentes suam imprudentiam, dum liberos in legendo scribendique erudi non sinunt. O Christiani parentes, an ergo statutum vobis fuit, propter aliquot nummulos, quos in miseriam expendere oportet, liberos vestros per immensam vitam infelices reddere? hos tanquam obstrictos truncos educatis, hos ad fructuosam Verbi Divini auditionem ineptos redditis, hos in diebus festis otiosos aleatoris facitis, his demum spiritualis eruditionis, & generosa conversiois occasionem eripitis? an levius putatis hæc damna? plane levia non sunt, quia saepe ex illis dependet temporalis felicitas, & æterna salus. Amen.

Dominica I. post Epiphaniam.

CONCEPTUS III.

Agitur contra profanationem Festorum, in quibus non amplius reperitur Deus.

Et non invenientes, regressi sunt in Jerusalem, requirentes eum. Luc. 2.

EXORDIUM.

Anni dies sunt aliqui sancti, alii profani. Veneret Christiani in festis admodum Zelosi, nos tepidi.

1. Totius anni dies natura quidem sunt similes, conditione tamen inæquales; aliqui enim sunt quasi plebei, & ad servendum nati, qui corpus laboribus occupant: alii sunt quasi nobiles, & festivi, qui vigiliis anteamulas, & octavas pedisequas habent. Hi auctoritate pollent, labores interrompunt, templa ornant, cætones vestibus herilibus committunt, jejunia lautis ferculis restaurant. Dies altem superas, inquit Ecclesiasticus, a Domini scientia separati sunt, ex ipsis benedicti, & realitati, & ipse sanctificavit, & ad se applicavit. (Ecc. 33.) Hanc dierum differentiam Deus tam in Veteri, quam in Nova Lege observatam voluit: in Veteri quidem, ubi Hebraei præscripsit Sabbatum, Pascha, Pentecosten, Festum tabernaculationis, tabernaculorum, & cæteris, accesserint postea quatuor alia festa, unum in memoria liberationis obtenta per Esther, aliud ob reconciliationem templi factam a Machabeo, tertium ob sanctum ignem a Nehemia inventum, quartum ob bona, quæ illis evenerunt per mortem Nicanoris. (Alesand. ab Plemund. l. 22.) In nova autem Lege Apostoli, ut ex diebus vite nostræ Deo decimam persolveremus, Dominicam, & alios dies festos Divino cultui destinavit, & sancta opera in iis præscripserunt. Etenim primis sæculis tanta fuit Christianorum pietas, ut quamvis atrociffimæ fœverent persecutiones, tamen impediti non poterint, quo minus Festa non solum in extracumbis, sed & publice in templis celebrarentur, & quidem tanto concursu, ut in sola urbe Nicomedie sub Diocletiano viginti millia Christianorum, Christi natalem celebraturi, confluerint. (Nicephor. lib. 7. c. 6.) Quid multis? tunc temporis dies festivi erant dies Dei; in illis quærebatur, & inveniebatur Deus, inveniebatur in Eucharistia, tanquam ferculum conviviorum, inveniebatur in concionibus, tanquam argumentum discursuum, inveniebatur in psalmodiis, tanquam objectum laudis, inveniebatur in conversationibus tanquam scopus actionum. Utinam nos vestigiis majorum insisteremus: revera Bernardus non habere cessavit deplorandi nostram tepiditatem, dicens: Clarus Spiritus, Concinar. Pars li

do: Nunc vis continuo lacrimas, ita pudes teporis, & teporisque miserabilium temporum horum. Quid ergo deploras melliflue Orator!

2. Proposito. Christiani Auditores! deplorat profanationem Festorum, in quibus nihil frequentius contingit, quam quod in hodierno Evangelio contingit, videlicet, non inventus Deus. Dubitatis de hac Veritate? Ergo actiones Festorum peniculis confidemus, & quid in illis Divini reluceat, attendamus. Et non invenientes, regressi sunt in Jerusalem, requirentes eum, & Pavete.

Multi sunt qui diebus festis laborant.

3. Confirmatio. Dominica, & anni Festa non alia ex ratione vocantur sancti dies, quam quia unice ad servitium Dei deputati, & sanctis operibus transigendi sunt. Cessare ibi debet labor, & cura rerum temporalium, vigere ibi debet æternorum sollicitudo, ibi quærendus, & invenendus Deus. Ingrediamur igitur illas opificum ades, viluri, quid mirum agatur, & ecce, quid video? quod, die festa sartor pannum scindat, textor scamnum restorium præparet, balneario venam fecit, sanguinem elicit, barbam radat, fornicarius instrumenta acuat, faber equos unglet: Video, quod portitores hinc inde emittantur, currus agantur, falces acuminentur, triticum ad mundinas, ad molendinum, ad praxatorium vehatur. Video, quod semina linteamina colligant, lixivent, filios lavent, domum verrant, poma scindant, fructus ex arbore carpant, vestes consuunt. Quid hoc rei inter Christianos? videmus Judæos Iua festa adeo superstitiosè celebrari, ut teste Josepho (lib. 2. c. 7. de Bell. Jud.) quondam Essenis nec ignem accendere in sabbato, nec vas ullam quidem transponere liceret, & nos non erubescimus dies Deo sacros laboribus profanare? an putatis, Christiani, lucrum illius horæ proferari, quam Deo sustinamini? &c. Recte, recte Domine Parochæ, tantum egrogie invehere in nostros Patresfamilias, qui nos famulos, ac famulas etiam sui interminatione manumissionis compellunt ad labores. Itane, Christiani Patres-familias subditos ad laborem cogere in die festo? non timentis Dei punientis ultionem? an non meministis amplius, quod quidam aurifaber apud sanctum Eucherium propter laborem diei festivæ a sanctis Thebais acriter fuerit flagris exceptus? an non meministis, quod cuidam molitor, de quo in vita Sancti Augustini mentio fit, volenti die festivo molam ronecere, malleus digitis tant arcte adhererit, ut nulla vi poterit avelli? an non meministis, Castellæ Regem ab equo fuisse oppressum, in die festo ob pugnam, & quod cum non meministis ethnica mulieris, quod dum in festo Assumptionis Beatiſsimæ Virginis famulam balneum parare jubet, domus integra repetino incendio contagravit?

(Op. imperf. in Mat. dom. 2.) Quod in meretricibus ſeſei quarit, hoc in conjugio aprant. Recogitate, quam turpiter re ſanctiſſima, hoc eſt, ſacramento Matrimonii abuſi ſitis, quia, ut deplorat S. Bonaventura: (opuſc. de reform. Mon. c. 28.) *Modo non proſci, ſed deſertio in hoc opere quaſitas.* O Divine Matrimonii Inſtitutor, recte facis: invoco, provoꝑo tuam juſtitiam, rogoque, ut nullam prorsus benedictionem, ſed mille tribulationes, perfectiones, afflictiones mitas iſis, qui conjugali ſtatu ſuo pudendis ſeculis praludunt, ut tali modo, dum peccatum ex motivis ſupernaturalibus non exhorreſcunt, ſaltem ex miera temporalis meta exhorreſcere diſcant. &c. &c.

7. *Epiloꝑu.* Quare hic pro coronide nomen, quiſ ergo hiſ, que intentio Matrimonii eſſe debeat? Reſpondeo expeditiſſime verbis Apoſtoli: (Cor. 10.) *Omnia in gloriam Dei facite.* Hic finis, hic ſcopus eſt debet omnium actionum noſtrarum; quando magis negotii tam magni, quod conſiſtit in electione ſtatus; quiſquis igitur ad ſtatum hunc conjugalem aſpirat, ſepoſitis quibuſcunque temporalibus motivis, auxilium, & benedictionem Divinam ſeculo imploret, & pro ſcopo ſui conjugii ſibi unice præſtat Dei gloriam, & anime ſua ſalutem: aſat: Domine, protector contra quacuſque hines vanos & inanēs, & ſolummodo ſacramentum conjugii ſuſcipio, ut tibi commodius ſerviam, ut animam ſalvem, & (prout Aretius loquitur) ut auſcantur hujuſmodi lapides, ex quibus caeleſtis ſolyma debet adificari. &c. Hunc ſcopum, hunc finem ſi vobis præſtat, ſpero fore, ut Jeſus Dei Filius in nuptiis veſtris compareat, ut aquam in vinum convertat, hoc eſt, rem veſtram familiarem ſua benedictione multiplicet, & vitam nobis Chriſtianam, ac denique felicem vitæ exitum caſterat. Amen.

Dominica II. Poſt Epiphaniam.

C O N C E P T U S II.

De oneribus, ac gravibus arumnis ſtatibus Matrimonialis.

Nuptie facta ſunt in Cena Galilee. Jo. 2.

E X O R D I U M.

Statu conjugali comparatur tempeſtati. De omnium ſtatibus ſi deliberatio.

1. **C**ontrovortunt quidem ſacri Doctores, & Scripturarum interpretes, quinam fuerint hodierni ſponſi; ſed cordate S. Auguſtinus præ aliis affirmare audeat, fuiſſe ſanctum Joannem Evangeliftam, putatque, hunc dilectiſſimum Chriſti Benjuminum jam hodie in Diſcipulum Salvatoris deputatum, invitatumque fuiſſe, ut deſerta ſponſa, relictoque conjugali ſtatu calamitatibus pleno, in Virginali caſtitate Domi-

num ſequeretur. Perſcipite, Auditores, Auguſtini verba ſingulari animadvertione digniſſima: (in Præfat. ſup. Jo.) *Joannem Dominum de fluctuſu nuptiarum tempeſtate vocavit.* Quid aiſ, illuminatiſſime Eccleſia. Doctores? tunc nuptialium ſtatum cum fluctivaga tempeſte te comparaviſtis? an forſan hic ſtatus tempeſtas eſt, quia turbulenti conjuges nonnunquam muris impreſſionibus fulmina, ac tonitrua ſpauit? an forſan tempeſtis fluctivaga, id eſt, marina eſt, quia, velut unda maris, mille amaritudinibus repletur? an forſan tempeſtas eſt, quia motus, non unius, ſed multarum animarum naufragium poſt ſe trahit? quidequid ſit, certe talis ratio commovere potuit Auguſtinum, ut conjugali ſtatu tempeſtuſe turbulentiſſe notam impingeret. Ex quo patet, Chriſtum Dominum haud mediocrem amoris affectum exhibuiſſe Joanni, cum eum liberavit a calamitatibus, que in conjugali ſtatu reperiantur. Quem in finem eloquor iſta? Scitis, dilectiſſimi, cum quis aſpirat ad ſtatum Eccleſiaſticum, aut Religioſum, illi omnia horum ſtatuum onera ſecundum ſeriem proponuntur: illi, qui Capucinus ſcici amat, dicitur: ecce debetis de nocte ſurgere ad cantandum matutinum, veſtem gerere ſurſum, duriori culcitra indormire, in continua mortificatione vivere. Qui Carthusianus eſſe deſiderat, illi proponitur clauſura, abſtinentia carnis, & cilicium perpetuum. Qui ad ſtatum Eccleſiaſticum anhelat, illi ante oculos ponitur onus curæ animarum, obligatio concionandi, conſeſſiones excipiendi, moribundis aſſiſtendi, citra ſcandalum & inculpate vivendi. &c. Quare hoc? ut horum ordinum Candidati de re bene deliberent, ſuaque vires eorum obligationibus ſtatu dimittantur.

Non verò de matrimonio, quod ſamen maximum eſſeſt neceſſarium.

2. *Propeſitis,* ſam nihil frequentius in mundo videre eſt, quam quod juvenes cæco impetu, ſine prævia deliberatione ad matrimonii ſtatum, velut avicula ad accipium, velut papilio ad lumen, velut facus ad ureum mellis convolent; unde inſelici ſuceſſa dein tot inſanſta oriuntur conjugia. In horum gratiam exponam hodie difficultates, ac onera Matrimonii. Deliberent illi, quis ſtatu alteri præſtat, coelibatus, an conjugium? foret.

3. *Explicatio.* Erant inter hæreticos nonnulli, qui ſtatum matrimoniale, tanquam turpem, & illicitum omnino reprobant. Verum falſitas hac eſt; cum dilectis verbis aſat Apoſtolus: 1. (Cor. 7.) *Si acciperis uxorem, non peccabis. Et ſi uniſerit Virgo, non peccabit.* Nota tamen, quem aculeum huſceſat Apoſtolus, notate: *Tribulationem tamen carnis habebunt hujuſmodi.* Queritis, qualem tribulationem? Cornelius a Lapide (hic v. 36.) ingentem arumnarum lildem recenſet, inquit: Neceſſitas imminens matrimonio eſt rei uxoria difficultas,

modieſtia, afflictio, partus dolores, liberorum educatio, curæ, timores, Zelotypia, rixæ, familiaris apparatus, opum, aſſinitatum, ſtatuum curandorum & audendorum ſollicitudo: Mariti Dominio, cholera, chrietas, prodigalitas, paupertas, orbitates, & ex his perpetua animi diſtractio. Abrumpamus hunc cathologum, & ſolum ad unum, ac alterum onus reducamus.

§. I. *Uxoribus grave jugum eſt Dominium carnis.*

3. *Confirmatio.* In primis quidem muliebris ſexui haud immerito pili inhoſcere deberent, cum cogitant arumnas, quas Dominus Deus in ſupplicium primi peccati Evæ, ejuſque ſequacibus impreſcatuſ eſt: nolim mentionem facere de miſeris, inſirmitatibus, & doloribus parvis, & ſolum rememoro grave jugum, quo ſub ſervitute viri eſſe tenentur; *Sus Viri poſſeſſe aris, Et iſte dominabitur tui.* (Gen. 3.) Quoties miſere ſemine in maritum incurunt ſulzum, inſanum, truculentum, & vix aliquo ſatyro meliorem? Hi centauri tractant nonnunquam uxores ut mancipia, continua tyrannide aſſigunt, ſortis poſtponunt, & crudeliſſime exercentur. Narrat S. Auguſtinus: (1. 9. conſeſſ. c. 9.) multas ſuo tempore matronas ad ſanctam ſuam Matrem Monicam conveniſſe tumentibus, & per plagarum veſtigia deſonentiſſe faciebis, quas de maritorum crudelitate conqueſta Monica pro viribus ſuis conſolari conſueverat. Hæc ſane non mediocriſ eſt afflictio, quam ſupra muliebre genus induxit Originalis peccati damnatio, dicente eodem S. Auguſtino: (1. 11. de Gen. ad lit. c. 2. & 27.) *Maritum habere Dominum meruit muliebris non natura, ſed culpa.* &c.

Maritum grave onus jaſtata libertatis.

4. Neque levior moleſtia maritum premit; quia pro nuptias aſſimabiliſſimo hominis dono privatur, nimirum libertate: non amplius eſt ſuus, diviſus eſt, ligatus eſt, & quaſi cruci aſſixus eſt. Cum de nocte quiſquam ſonniaret aliquando, ſe in cruceſ actum fuiſſe, ejuſque ſonniſ trite, aut ſuſtium prognoficon quæret, reſpondit Arcemidorus Paldianus; (1. 2. c. 28.) per hoc ſonniſ illi nuptias prædicat; tanta enim ſum calamitates, & moleſtia hujus ſtatu, ut ſere ideſt fit uxorem ducere, ac cruciſi: atque ideo mariti uxores joculariter quidem, ſed vere ſolent nuncupare ſuas cruceſ domeſticas. &c.

Incommoda matrimonii ſunt plurima.

5. Theophratſus celeberrimus Philoſophus in ſuo de nuptiis edito libro agit quaſtionem, an Vir ſapiens ducere debeat uxorem? & reſolvit, ita, hæc addita limitatione, ſi ſit pulcra; ſi moderata, ſi honeſtis parentibus edita: item ſi ipſe ſit ſanus, dives, ſapiens, &

alia abſint incommoda. Haſ limitationes lectant S. Hieronymus: (lib. 1. cont. Joann.) ſubiſiſt, dicitque: *Hæc autem raro in ſupiet concordant, non eſt ergo uxor ducenda ſapienter.* Quænam autem ſunt hæc incommoda? ſanctus Pater ſiſe ea recenſet: Primo dicit, impediſi ſtudia Philoſophiæ, nec poſſe quoniam ſimul diſtractio. Abrumpamus hunc cathologum, & ſolum ad unum, ac alterum onus reducamus. *§. II. Liberorum carentia magna eſt conjugibus aſſiſſio.*

6. Necdum chordam tetigit, qua præ ceteris tritibus ſonat: vel enim conjuges prole carent, vel abundant? ſi carent, & inſecundi ſint, proh quanta afflictio! ratiſſime verus amor intercedit; eſi opibus aſſuant, fruſtratum liberorum deſiderium omnia alia amarulenta facit. Nonne Abraham in medio divitarum aſſiſtu,

tefle Lipomanno (hic) miserum fe reputabat, quamdiu fine liberis eſſet? dicebat ad Deum: (Gen. 25.) *Domine Deus, quid dabit mihi? ego vadam obſque liberis?* Angelicus Doctor Thomas diſputat, an pena peccati originalis conuenienter, & vniuerſaliter ſupra totum humanum genus ſint determinata, & reſpondet affirmative: deinde ſibi objectionem facit hanc: Peccati pena noſtrorum primorum parentum omnibus debetur; ut in pena mortis apparet; ſed pena, quam Deus contra Evam fulminavit, (Gen. 2.) *multiplicato arumarum tuarum & conceptus tuos, in dolore partur ſilios;* non ad omnes mulieres extenditur, ſi quidem plurima ſunt ſteriles: ergo pena illa non fuit conuenienter diſpoſita. Ad hanc objectionem reponit Angelicus, (2. 2. q. 162. c. 2.) etiam hanc penam quodammodo ad omnes extendi; *ſiquidem, ut ut aliqua non concepti, neque pariti, partur ſterilitatis deſerunt, qui praeponderant penae praediſt.* Pulcherrima doctrina: Matrimonium inire & primum matrimonium ſinem, ſcilicet filiorum productionem, non conſequi, ſorem Virginitatis amittere, & fructum non impetrare, haec pena eſt, quae omnes alias, contra Evam fulminatas, longe excedit. &c.

Majeſt aduſ liberorum educatio.

7. Quodſi vero prolem genant, hic proſecto curantur, aſſiduum, ſaltidiorum exercitui via aperitur, O quot aſſiduae Matres, in genendis, pariendis, lactandis liberis, maxime vero in excipiendis injuriis, & ingratitude, ab ipſa prole, cum jam adoleverit, excruciate cum Rebecca vociferantur: *ſi ſe mihi futurus erat, quid neceſſe fuit concipere?* (Gen. 25.) Miſeri parentes! tunc incipiunt experiri amaritudinem matrimonii, cum liberis nancſcuntur. Patriarcham Jacob de filio ſuo Ruben ſe lamentatum fuſſe legitimus: *Ruben primogenitus meus, & principium dolentis mei.* (Gen. 49.) Quomodo hoc potuit cum veritate de Ruben afferere, quod forte verſus de fratre Eſau, de inſido Laban dixiſſet? Reſpondet Lyranus (hic) & alii, Jacobum voluiſſe explicare curam, ac ſollicitudinem, quam paterno animo primus ille inieciſt: ſcilicet enim eſt, quod Patres cum filiis adſcipiuntur, ſtatim curis fluctuant, quomodo ipſis provideant, quomodo alant, immo omnem animi tranquillitatem deponunt, ut filiis ſolliciti. Quot liberi in parentes ſerviunt? quot in Matres verbis & factis injurioli ſunt? quot fratres diſſidiosi mutuis rancoribus genitorum peſtora diſcerpunt? quot immergeri filii peſſimis ſuis moribus parentum vitam abbreviant, aut eos in deſperationem agunt? &c.

Maxima, filiorum morbus aut mors.

8. Et quanta eſt parentum amaritudo, cum filii aut morbo corripuntur, aut morte extinguuntur? O conjugatorum miſeriam! omnem

neceſſitatem, omnem penam, omnem calamitatem, omnem infirmitatem, quae liberis invadit, ex naturali amoris ſtimulo ſibi met ipsis accidit arbitratum. Hoc amantis proprium eſt proſpera, & inſuſta amari ſua credere, & ex illis gaudium, ex iſtis merorem ſentire. Mater, quot liberos numerat, tot corpora habet, quae veſtit, tot ora, quae palcat, tot morbos, quibus mledatur, tot labores, quos ſubeat, tot funera, quae plangat, Liberorum injuriae, ames, ſitis, lites, inimicitiae, pericula & quae cumque alia mala, haec omnia parentum viscera torquent, cruciant, & ſerunt. Patientiſſimus Job ad omnes adverſa fortunae aſſultus, inſtar leopuli, perſicit; at cum nuntiatum eſt filios, & filias aedificii collapſi ruina fuſſe conſepultos, *ſurrexit, & ſedit veſtimenta ſua,* (Job. 1.) quo facto clare indicatum voluit, ſe liberorum ſactura plus, quam omnibus ceteris calamitatibus aſſigi. &c.

9. *Epilogus.* Quid ad haec, vos juvenes caeci, inconſulti, qui imprudenter pruritu ad conjugalia convolati? auditis haec oera, haec incommoda, & necdum deliberatis antea, an ſiſterendis vires habetis comotes? quſ alter ſtatu tam grave jugum imponit? plane vere nullus: ideo non miror, quod prudentiſſimus ille Magiſter Didacus Lainez, ſi Ribadeneira (Hiſtor. General. lib. 3. c. 17.) commemorat, poſtquam decrevit ad Dei Gloriam diſſimilium conjugium ſtatim amplecti, voluerit inire conjugalem quamvis proſtimitio mutata ſententia. Societate Jeſu ingreſſus, ſecundus poſt ſanctum Iſidorem Generalis renunciatus eſt; ea enim ſunt ſtatu conjugalis onera, quae aliorum ſtatuum incommoda multum excedunt. Et vobis, Omifleri, adeo prurunt manus, adeo ſalivantur aed ad ſtatum conjugii? pruriant, ſalivant? Ego vero felicem proclamo Apoſtolum Joannem, non quia hodieſnus ſponſus fuit, ſed quia aeternum Virgo permanniſt. Amen.

Dominica II. Poſt Epiphaniam.

CONCEPTUS III.

Oſtenditur, quod gaudia hujus mundi ſemper ſint defectuoſa, & multoties triſti exitu corumpuntur.

Vinum non habent. Joan. 2.

EXORDIUM.

Voluptas & Dolor individui ſecii.

1. Deorum maximus Jupiter, prout fabulatur Plato (in Phaedro.) aliquando Deos omnes convivio adhibuit; inter alios aderant etiam *Voluptas, & Dolor,* qui, prout ſunt genii diverſiſſimi, ſibi quae invicem inſenti, ita unus alteri ſuper mentam ſuos errores, ac menda non ſine criſi obſectabat: quid tu malorum non excitas? aſebat Dolor ad Voluptatem; ea inimica gravi-

gravitatis, & rone maleſtiae; effeminatis animos, coſque quibuscunque artibus, ac diſciplinis inhabiles reddis &c. Et quae tu tragicidna in mundo non adornans, replicabat Voluptas ad Dolorē? homines transformas in ſpectra: ſi ex te regionis ſumma penderet, brevi mundus in pelucam Cadmi, aut antrum Erubi degeneraret. &c. Hiſtoream tandem in apertas interceſſiones ac rixas exaſerunt, quibus convivalis Deorum laetitia turbata, ſublataque eſt. Indigatus Jupiter in delicti ſupplicium adamantina catena eos colligavit, itaque Voluptatem, ac Dolorē, utit genio extreme contrarios, individua ſocietate conſtanter ſibi coherere praecipit. Si fabula haec hiſtoria eſſet, jam non mirum foret, quod gaudia mundana ſemper ſint defectuoſa, & amantudinibus corrupta. Ubi eſt in mundo tam delictatum mel, quod nihil ſellis admixtura habeat? Nullibi, nullibi: Diſſidantia habent ſuas emulationes, & invidias, a vitia ſentium ſpinas ac aculeos, impura libidinis patitur laniam conſcientiae, quae delectamenta poſt ſe trahunt morbos, & mortes praenuntians; quemadmodum lignum corruptum a carie, vinum a ſacibus, veſtis a tinea, pomum a vermiculo; ita ſub voluptatibus terrenis dolores, & triſtitia delictit. Nonne hanc veritatem clare perſpectam habemus in hodierno Evangelio? Nuptiae celebrantur: & ecce dum ſervec convivarum hilaritas; ſubito ſupervenit triſte nuntium: *Vinum non habent.* Adeone nihil in hoc mundo non eſt manum, nihil in corruptum? ita eſt nihil in mundo non corruptum.

Omnia mundi gaudia ſunt defectuoſa.

2. *Propoſitio.* Patimini, Audientes, ut hujus vos veritatis commoneſciam. Quem in ſinem? non alium in ſinem, niſi ut dicamus tranſitorii mundi bonis nunquam immoderato affectu adhaerere: quemadmodum homo ſenſo gravis nunquam debili baculo rota corporis mole inſtituitur, ne baculus ſubito fractus inſtitentem deludat; ita rebus humanis toto pectore inſcumbendum non eſt. (Sapient. Dom. 2. quid ſext. 3.) Nemo credit. Felicitatem ſuam adeo eſt firmatam, ut cras ſuſtelo caſu turbari non poſſit: proinde ſemper tollendus eſt animus ad ſuperna gaudia, quae vera, deſecata, & ab omni ſelle aliena ſunt. Favete:

Neque carent inſidiis.

3. *Confirmatio.* Quis non intimo corde compatitur Remetho Scotorum Regi, de quo Cardanus (lib. 12. c. 56.) triſtem eventum commemorat: ingreſſus Rex in Fenella Regine hortum, & niſi ille inſidiarum metuens, animum oculoque oblectare cepiebat: ſub atrium ſtabat elegantiſſima quidem Fortuna ſtatua, ſed proditorum ac crudele inventum; quippe ſtatua una manu aureum pomum introſtantibus porrigens, altera ſagittam tenens, ita dololo arti-

culo erat conſecta, ut quicquid pomum tangeret, poculo conſiceretur. Acciſit Rex, tetigit, & percuffus periit. Haec ſtatua ſimillima ſunt mundana voluptates; blandiantur quidem, invitant amos, poma aurea offerunt, ſed accipientium corda ſimul lethali aculeo conſungit, id eſt triſtitis, perturbacionibus, coedis, & irrequieto conſcientiae lancinantis tumultu: Dic, Regum ſapientiſſime Salomon; qui mundi blandientis illecebras plus omnibus aliis deſtaſti, dic, nonne verumſim ſunt iſta? verumſim, inquit: Ego palatia inhabitavi magnifica, templa extruxi prodigioſa, hortos excolui delicioſiſſimos, edulſis exquisitiſſimis cuticulam pavu, iumentorum greges innumeros nutriti, famulantium totos exercitus ad obſequia habui, voluptatibus me totum impendi, & nihil eorum omiſi, quae facere poterant ad ſentium oblectationem. Et quid in his omnibus invenisti? vidi, quod haec univerſa ſunt Vanitas, & aſſidua ſpiritus. (Ecl. 1. verſ. 14.)

Felices non ſunt, qui feliter videntur.

4. Nos nimis creduli mortales adulterinis utimur perſpicillis; dum principum inſuper coronas, praefulam tiaras, ſenatorum ſacces, nobilium ſololericas veſtes, dum videmus, quotidie fumare caminum, dum audimus, conſortio choraulas, & ſidicines, felicitatem nobis imaginamur maximam, & beatum dicimus populum, cui haec ſunt: interim nemo credit, niſi expertus, quae ſub ſololericis ſymate, quae ſub Diſmalena cycloſo, quae ſub ſenatoria roſa, quae ſub Principum, ac Pontificum Puppis curis, moleſtis, invidiis, ac anguſtiis deſolent. Si tabernam laboratorum alicuius delictarii ingrediamur, videbimus ibi in mieno numero auratas pixides variis titulis inſcriptas: uni inſcriptum legitur *tragetaria*, alteri *eleſtuario*, tertie *bellaria*: quod ſi aperueris, multoties invenies vacuum inane, aut mel corruptum, quod jam dudum in ſel degeneravit. Epulinoſi vacuae paxides videntur mihi maghi Principes, quos mandus beatos proclamant, exterius quidem fulgent auro & argento, interius curis & anxiſtudinis pleni ſunt, eorum inſignia exultantur ornamenta, & ſunt onera. Ingenue id ſaſſus eſt ſanctiſſimus Pontifex Urbanus VII. qui quoties amiculo ex ſubſili tela indueretur, alto pectore ingemebat, *qui credere ſub tam levi ſymone tantum ponderis deſolere?* (Evang. Luc. Evang. Dom. Pl. 8. 1.) Et Carolus V. fortunatiſſimus Principum, (Cornel. a Lapide in Prov. c. 14. v. 13.) qui, cum Bruxellis regnum univerſum in Filium Philippum transferret, eorum toto ſenatu non ſine tricimis tetatus eſt, ſe toto vite decurſu, quantumvis proſpero, ne ad unum quicum hora quadranteſt inceſſam habuiſſe letitiam.

5. Idem Imperator Carolus (Petrius Larea mend. 215.) cum aliquando oris cauſa deambularet, in calvariam humanam incidit, quam cum pede proterit, adverteſt pures in ea miſſicare: haec ſuper